

Jessie Burton

Muza

Traducere din engleză și note de
VERONICA D. NICULESCU

HUMANITAS
fiction

Pentru Alice, Teasel și Pip

„Nici măcar o singură poveste nu va mai
fi spusă vreodată ca și cum ar fi singura.“

John Berger

I
VERZE ŞI REGI

Iunie 1967

I

Nu toți avem parte de încheierile pe care le merităm. Multe momente care schimbă cursul unei vieți – o conversație cu un străin pe un vapor, de pildă – țin pur și simplu de noroc. Și totuși, nimeni nu-ți scrie o scrisoare sau nu te alege drept confesor fără un motiv întemeiat. Asta m-a învățat ea: ca să ai noroc, trebuie să fii pregătit. Trebuie să joci cu toate piesele.

Când a venit și ziua mea, era atât de cald, încât mi se vedeau semilune la subsuori, pe bluza pe care o primeau toți angajații magazinului de pantofi.

— Nu contează mărimea, a zis femeia, tamponându-se cu o batistă.

Mă dureau umerii, buricele degetelor mi-erău iritate. Am privit-o lung; din cauza transpirației, părul deschis de pe fruntea ei căpătase culoarea unui șoarece ud. Arșița Londrei; niciodată n-are unde se duce. Nu știam, dar această femeie era ultimul client pe care aveam să-l servesc în viața mea.

— Poftim?

— *Ziceam*, a oftat femeia, că merge orice mărime.

Era aproape de ora închiderii, ceea ce însemna că toate firmiturile de piele uscată – gem de degete, cum îi ziceam noi – trebuiau aspirate de pe covor. Cynth spunea mereu că am fi putut modela un picior întreg din resturile alea, un monstru care să execute de capul lui un dans săltăreț. Ei îi plăcea să lucreze la Dolcis Shoes și-mi făcuse rost și mie de un post, însă nu trecea nici o oră de când intram în tură și tânjeam deja după răcoarea camerei mele, după carnetele mele ieftine și creionul care așteptau lângă patul îngust.

— Fată, tre' să faci o mutră mai *veselă*, îmi șoptea Cynth. Sau lucrezi alături, la servicii funerare?

M-am dus în depozit, un loc în care mă retrăgeam adesea, deja imună la mirosul neplăcut dinăuntru, de tălpi de cauciuc. Mi-am zis că poate mă bag acolo și urlu mut la peretele de cutii.

— Stai! Hei, stai, a strigat femeia după mine.

Când a fost sigură că mi-a captat atenția, s-a aplecat mult și și-a dat jos tenisul ros, scoțând la iveală un picior care nu avea degete. Nici măcar unul. Un ciot neted, o bucată de carne ce se odihnea nevinovată pe covorul decolorat.

— Vezi, a zis cu voce sfârșită, în timp ce-și scotea și cel de-al doilea pantof, dezvăluind o situație identică. Eu... îmi îndes niște hârtie în vârfurile încălțărilor, așa că nu contează ce mărime mi-aduci.

A fost o priveriște șocantă și nu am uitat-o – englezoaica aceea care mi-a arătat picioarele fără degete. Probabil că atunci mi-a fost silă. Se spune mereu că tinerii nu prea fac față urâțeniei, n-au învățat să-și mascheze șocul. De fapt, nu eram chiar atât de tânără; douăzeci și șase de ani. Nu știu ce-am făcut pe moment, dar îmi amintesc că i-am povestit lui Cynth, în drum spre casă, adică spre apartamentul în care locuiam împreună, aproape de Clapham Common¹, și-mi amintesc strigătul ei de groază și încântare, la gândul picioarelor fără degete.

— Stumpy McGee!² a strigat ea. Vine după tine, Delly! Iar apoi a adăugat, cu un pragmatism plin de optimism: Măcar poate să poarte ce pantofi vrea ea.

Posibil ca femeia aceea să fi fost o vrăjitoare venită să-mi vestească schimbarea de drum. Și totuși, nu cred; altă femeie a făcut asta. Însă prezența ei mi se pare, într-adevăr, o încheiere macabră a celui capitol din viața mea. Oare a văzut în mine o vulnerabilitate înrudită cu a ei? Oare noi două ocupam un spațiu unde singura noastră opțiune era să umplem golul cu hârtie? Nu știu. Dar rămâne posibilitatea infimă ca ea să nu fi

1. Un parc mare, de formă triunghiulară, situat în sudul Londrei.

2. Personaj monstruos dintr-un joc de cărți, care nu are mâini.

vrut decât o pereche nouă de pantofi. Cu toate acestea, mi-o amintesc mereu ca pe-o ființă coborâtă dintr-un basm, fiindcă aceea a fost ziua când totul s-a schimbat.

În ultimii cinci ani, de când venisem cu vaporul din Port of Spain¹ în Anglia, candidasem pentru multe alte locuri de muncă și nu primisem de nicăieri nici o veste. Când trenul care venea din Southampton intra pufăind în Waterloo, Cynth crezuse că hornurile caselor sunt fabrici – promisiunea multor locuri de muncă. Era o promisiune care s-a dovedit dificil de îndeplinit. Am visat adesea să plec de la Dolcis, odată depunându-mi CV-ul la un ziar național, pentru un post de asistentă care le pregătește angajaților ceaiuri și altele asemenea. Acasă, cu diploma și demnitatea mea, n-aș fi visat niciodată ca ocupația mea să fie aceea de a servi ceai, însă Cynth îmi zisese: „Până și-o broască chioară, șchioapă și complet surdă ar putea face treaba aia, și tu tot n-o să primești postul ăla, Odelle“.

Cynth, cu care fusesem colegă de școală și cu care călătorisem până în Anglia, ajunsese să fie înnebunită după două lucruri: pantofii și logodnicul ei, Samuel, pe care îl întâlnise la biserica noastră de cartier de pe Clapham High Street. Sam s-a dovedit a fi un bonus minunat, dat fiind că locul era, de obicei, plin de tot felul de tanti bătrâne care ne povesteau cât de bine era pe vremuri. Datorită faptului că și-l găsisse, Cynth nu se mai frământa, ca mine, iar asta putea fi o sursă de tensiune între noi. Eu îi ziceam adesea că nu mai suportam, că nu eram ca ea, iar Cynth îmi răspundea: „Ah, fiindcă io-s o găscă și tu ești atât de *deșteaptă*?“

Dădusem o grămadă de telefoane, luasem la rând anunțuri în care se menționa că experiența nu era esențială, și oamenii păreau atât de amabili... Apoi mă duceam la interviu și – minune, minune! – absolut fiecare post era deja ocupat. Și totuși, spuneți-i nebunie, spuneți-i căutarea unei moșteniri de drept, am continuat să îmi trimit CV-ul. Ultimul loc de muncă – și cel mai bun pe care l-am văzut – era unul de dactilografă, la

1. Oraș de pe insula Trinidad, capitala statului Trinidad-Tobago.

Institutul de Artă Skelton, un loc cu coloane și porticuri. Îl și vizitasem o dată, în sâmbăta pe care o aveam liberă o dată pe lună. Îmi petrecusem ziua rătăcind prin încăperi, trecând de la Gainsborough la Chagall, via acvatintele lui William Blake. În trenul care mă aducea acasă, în Clapham, o fetiță s-a uitat lung la mine, de parcă aș fi fost chiar eu o pictură. Și-a întins mâna și mi-a frecat cu degetele ei micuțe lobul urechii, întrebându-și mama: „Se șterge?“ Mama n-a dojenit-o: arăta de parcă voia ca amărâtul ăla de lob să-i răspundă.

Nu mă bătușem degeaba cu băieții ca să devin licențiată în literatură engleză la Universitatea Indiilor de Vest. Nu îndurasem degeaba ciupiturile unui copil într-un vagon de tren. Acasă, chiar Consulatul Britanic îmi decernase premiul întâi pentru poemul „Crinul păianjen roșu de Caraibe“, la concursul dedicat studenților din Commonwealth. Îmi pare rău, Cynth, dar n-aveam de gând să încălț Cenușărese transpirate pentru tot restul vieții. Sigur c-au curs și lacrimi, majoritatea în perna mea turtită. Clocotea dorința în mine, mi-era rușine de asta, însă era ceva ce mă definea. Îmi doream să fac lucruri mai importante, și iată că trecuseră cinci ani de așteptare. În tot acest timp, scrisesem poeme răzbunătoare despre vremea din Anglia și-mi mințisem mama că în Londra era ca-n rai.

Scrisoarea era pe preș când eu și Cynth am ajuns acasă. Mi-am azvârlit pantofii și am rămas neclintită în hol. Ștampila poștală era din Londra W.1, adică din centrul universului. Simțeam răcoarea plăcilor de gresie victoriană sub tălpile goale, cu degetele flexate pe modelele cu maro și albastru. Mi-am strecurat un deget sub clapa plicului, ridicând-o ca pe-o frunză ruptă. Era antetul Institutului Skelton.

— Ei? a făcut Cynth.

N-am răspuns, ținând o unghie apăsată pe Braille-ul floral al tapetului Anaglypta¹ de pe peretele proprietarului nostru, în timp ce-am citit până la capăt scrisoarea, uluită.

1. Tip de tapet apreciat în perioada victoriană.

*Institutul Skelton
Skelton Square
Londra, W.1*

16 iunie 1967

Stimată domnișoară Bastien,

Vă mulțumim pentru scrisoarea dumneavoastră de intenție și pentru Curriculum Vitae.

Cu toții sperăm la prosperitate, indiferent de circumstanțele prin care ne poartă viața. Sunteți, desigur, o tânără cu aptitudini deosebite, bine dotată pentru această muncă. Astfel că îmi face plăcere să vă invit la o săptămână de probă, pe postul de dactilografă.

Sunt multe de învățat, iar majoritatea lucrurilor trebuie să le învățați singură. În cazul în care considerați că vi se potrivește această propunere, vă rog să îmi scrieți dacă acceptați oferta și vom face demersurile necesare. Salariul de pornire este de 10 lire/săptămână.

Cu cele mai bune gânduri,

Marjorie Quick

10 lire pe săptămână. La Dolcis, primeam doar șase. Patru lire aveau să conteze enorm, dar nu era vorba numai de bani, ci de faptul că eram cu un pas mai aproape de ceea ce fusesem învățată să consider că sunt Lucrurile Importante în viață – cultură, istorie, artă. Semnătura era scrisă cu o cerneală neagră densă, literele M și Q erau extravagante, de o grandoare aproape italienească. Scrisoarea emana vag un parfum bizar. Avea colțurile un pic îndoite, de parcă această Marjorie Quick ar fi ținut-o în geantă câteva zile înainte să se hotărască, în sfârșit, s-o pună la poștă.

La revedere, magazin de pantofi, la revedere, corvoadă.

— L-am primit, i-am șoptit prietenei mele. Mă vor. Incredible, am primit blestematu' ăsta de post.

Cynth a țipat și m-a luat în brațe.

— Da!

Am scos un suspin.

— Ai reușit. Chiar *ai reușit*, a continuat ea, în timp ce eu, cu nasul lipit de gâtul ei, îi inspiram mirosul asemănător cu cel lăsat de o furtună în văzduhul din Port of Spain. A apucat scri-soarea și-a întrebat: Da' ce nume mai e și ăsta, Marjorie Quick?

Eram prea fericită ca să-i răspund. Săpă cu unghia în peretele ăla, Odelle Bastien; rupe floarea aia de hârtie. Dar mă întreb, ținând cont de ce s-a întâmplat, de necazurile în care te-ai pomenit apoi, ai face-o din nou? Te-ai mai trezi la opt și douăzeci și cinci în dimineața de luni, 3 iulie 1967, ți-ai mai aranja pălăria aia nouă, ți-ai mai legăna picioarele în pantofii tăi Dolcis, ca să te duci să lucrezi la Skelton pentru 10 lire pe săptămână și pentru o femeie purtând numele de Marjorie Quick?

Da, aș face-o din nou. Fiindcă eu eram Odelle, iar Quick era Quick. Și doar proștii cred că au la dispoziție două drumuri, din care să aleagă.

II

Îmi imaginasem c-o să lucrez într-un atrium plin de dactilografe care țacăne, dar eram singură. Mare parte dintre angajați erau liberi, și am presupus că erau plecați în concediu, prin locuri exotice precum Franța. În fiecare zi urcam pe treptele de piatră spre porțile mari ale Institutului Skelton, pe care trona scris în litere de aur: ARS VINCIT OMNIA. Împingeam cu palmele pe *vincit* și *omnia* și-mi croiam drum înăuntru, într-un loc care mirosea a piele veche și-a lemn lustruit, unde imediat în dreapta se afla un birou lung de recepție, cu un perete de fișiere înălțându-se în spate, toate cutiuțele fiind deja pline cu poșta de dimineață.

Priveliștea din încăperea care-mi fusese atribuită era oribilă – un zid de cărămidă înnegrit de funingine și, dacă te uitai în jos, un hău. Vedeam un gang, unde se înșirau și fumau portarii și secretarele din clădirea învecinată. Nu auzeam niciodată ce discutau, le priveam doar gesturile, ritualul pipăirii buzunarului, capetele unite ca pentru un sărut când apărea țigara și se aprindea bricheta, un picior îndoit cu cochetărie în spate, proptit de perete. Era un ascunziș.

Skelton Square era înghesuită în spatele străzii Piccadilly, pe malul râului. Se afla acolo de pe vremea regelui George al III-lea; avusese noroc la bombardament. Dincolo de acoperișuri se putea auzi forfota din Piccadilly Circus – motoarele autobuzelor și claxoanele automobilelor, strigătele ascuțite ale lăptarilor. Era un fals sentiment că te aflai în siguranță într-un asemenea loc, în inima cartierului West End din Londra.

După aproape o săptămână de când eram acolo, nu stătu-
sem cu nimeni de vorbă în afară de o fată pe nume Pamela
Rudge. Pamela era recepționera, mereu prezentă, care citea zia-
rul *Express* la teighea, cu coatele pe tăblia de lemn, făcând
baloane de gumă înainte să apară tipii importanți, când o
arunca la gunoi. Afișând un vag aer de suferință, de parcă ar fi
fost întreruptă dintr-o activitate dificilă, își împătorea ziarul
ca pe-o bucată de dantelă delicată și înălța privirea. „Bună *di-
mineața*, Adele“, zicea. La douăzeci și unu de ani, Pam Rudge
era ultima locuitoare a East Endului dintr-un lung șir de ge-
nerații, având pe cap un stup imobil din fire de păr, bine dat
cu fixativ, și ochi fardați cu suficient dermatograf cât să ajungă
pentru cinci faraoni.

Rudge era modernă, etalându-și sexualitatea. Aș fi vrut și
eu rochița ei mini, verde ca menta, bluzele ei cu fundă la gât,
în nuanțe de portocală arsă, dar nu eram atât de încrezătoare,
încât să mă expun în felul ăsta. Toate lucrurile cu care eram
înzestrată se aflau închise la mine în cap. Îmi doream și eu nuan-
țele rujului ei, fardul ei de obraz, dar pudra și cremele engle-
zești mă trimiteau în niște zone ciudate și cenușii, în care arătam
ca o fantomă. La raionul cu produse de machiaj din magazinul
Arding & Hobbs, de la Clapham Junction, găseam chestii care
aveau în denumiri expresii ca „*nude*-lapte bătut“, „blond-
porumb“, „floare de caisă“, „crin-smarald“ și alte asemenea
poezii nereușite dedicate înfățișării.

Am tras concluzia că Pamela era genul de fată pentru care
o seară reușită în oraș însemna să se ghiftuiască cu cârnați în
Leicester Square. Probabil că-și cheltuia salariul pe fixativ și
romane siropoase, dar era prea proastă ca să le mai și citească.
Pesemne c-am transmis o parte dintre aceste gânduri, fiindcă
Pamela, în chip de răspuns, fie făcea ochii mari, surprinsă să
mă vadă în fiecare zi, de parcă ar fi fost uluită de îndrăzneala
mea de-a reveni mereu, fie afișa o plictiseală soră cu coma ori
de câte ori îmi vedea fața. Uneori nici nu înălța privirea când
ridicam clapa biroului de recepție și-o lăsam să cadă cu cel mai
ușor pocnet chiar la nivelul urechii ei drepte.

Cynth mi-a spus odată că arăt mai bine din profil, iar eu i-am răspuns că sună de parcă aş fi o monedă. Însă acum asta mă face să mă gândesc la cele două fețe ale mele, la impresia extraordinară pe care trebuie să i-o fi făcut Pamelei, la mărunțișul care eram eu și pe care nimeni nu reușise deocamdată să-l bage în buzunar. Adevărul e că mă simțeam foarte afectată în fața unei fete ca Rudge.

Ea nu știa alți *negri*, mi-a spus în joia din acea primă săptămână. Când i-am zis că, până să vin aici, nici eu nu cunoscusem vreun om căruia să i se spună așa, a părut să nu priceapă nimic.

Însă în ciuda dansului stângaci cu Pamela, eram extraordinar de încântată să mă aflu aici. La Skelton era raiul, era Mecca și Pemberley; cel mai frumos vis al meu prinsese viață. O încăpere, un birou, o mașină de scris, zona Pall Mall dimineața, când veneam pe jos dinspre Charing Cross, un bulevard scaldat în lumină aurie.

Una dintre sarcinile mele de serviciu era să transcriu notele de cercetare ale unor academicieni pe care nu-i vedeam niciodată în persoană, le vedeam doar scrisul aproape indescifrabil, mângăliturile despre sculpturi de bronz sau seturi de linogravuri. Îmi plăcea să fac asta, dar îndatorirea mea principală se rotea în jurul unei tăvi de pe biroul meu, ce se umplea de scrisori pe care trebuia să le bat la mașină și să le las jos, la Pamela. De cele mai multe ori erau destul de anoste, însă din când în când se mai ivea și câte-o nestemată, o scrisoare care îi implora pe vreun bătrân milionar sau pe vreo decrepită Lady Cutăriță, care trăgea să moară. *Stimate Sir Peter, a fost o plăcere deosebită să identific în 1957 acel Rembrandt pe care îl aveți în pod. Oare nu ați dori să folosiți serviciile oferite de Institutul Skelton pentru catalogarea restului minunatei dumneavoastră colecții?* și așa mai departe. Scrisori către finanțatori și moguli ai filmului, prin care erau informați că plutea prin zonă un Matisse sau erau întrebați dacă nu cumva doreau ca o nouă încăpere de la Skelton să le poarte numele, cu condiția să fie umplute cu opere de artă donate de ei.

Majoritatea erau scrise de directorul Institutului Skelton, un om pe nume Edmund Reede. Pamela mi-a spus că Reede are șaiszeci și ceva de ani și îi sare ușor țandăra. În război se ocupase de ceva legat de recuperarea artei confiscate de naziști, dar nu știa nici ea mai multe. Mie, numele Edmund Reede îmi trezea imediat în minte ideea de britanic tipic, care intimidă pe oricine cu atitudinea lui, client al magazinelor exclusiviste de haine bărbătești Savile Row și al cluburilor de pe Whitehall; genul de individ care mănâncă friptura și vânează vulpea. Costum din trei piese, păr pomădat, ceasul de aur moștenit de la străunchiul Henry. Îl vedeam pe culoare, iar el părea surprins de fiecare dată când mă vedea. Ziceai că apărusem goală de pe stradă. Noi am studiat genul acesta de bărbat la școală – domni blindați, domni bogați, domni albi care apucău stiloul și scriau totul despre lumea aceasta, pentru ca noi, ceilalți, să avem ce să citim.

Institutul Skelton reprezenta o părticică a aceluia univers din care educația mă îndemna să-mi doresc să fac parte. Chiar și numai dactilografînd scrisorile, mă simțeam mai aproape de el și de toate acestea, de parcă ajutorul meu în această privință era inestimabil, de parcă aș fi fost aleasă dintr-un anume motiv. Iar partea bună era că mă mișcam repede. Așa că, odată ce terminam scrisorile lor, foloseam câte-o oră rămasă liberă de ici, de colo, ca să-mi bat la mașină propriile lucrări, luând-o iar și iar de la capăt, făcând ghemotoc bucăți de hârtie, mereu atentă să le strâng și să le bag în geantă, pentru a nu lăsa nici o urmă în coșul de gunoi. Uneori, mă duceam acasă cu geanta plină ochi de mingi de hârtie.

I-am spus lui Cynth că uitasem mirosul depozitului de încălțăminte de la Dolcis.

— Zici c-o singură săptămână poate ucide cinci ani, am spus, hotărâtă și entuziasmată de transformarea mea.

I-am povestit despre Pamela și-am glumit pe seama rigidității cocului ei ca un stup. Cynth a tăcut, încruntată din cauză că se concentra să-mi prăjească un ou în micul nostru apartament, pe o plită ce se mișca din toate încheieturile.

Cuprins

I. Verze și regi	7
II. Posesiune	121
III. Fetele-leu	199
IV. Secolul înghițit	265
V. <i>Rufina și leul</i>	359
VI. La limită	377
Epilog	389
<i>Bibliografie</i>	399
<i>Mulțumiri</i>	403